

УДК 681.518:731(477.74)

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В.Г. Курносенко, Н.М. Овсяннікова, аспірант*
Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: інформація, економічна інформація, інформаційні потоки, види інформації.

Анотація. Розглядається роль економічної інформації та особливості використання її працівниками апарату управління в сільськогосподарських підприємствах обґрунтовано особливості руху економічної інформації в підприємствах аграрного сектору.

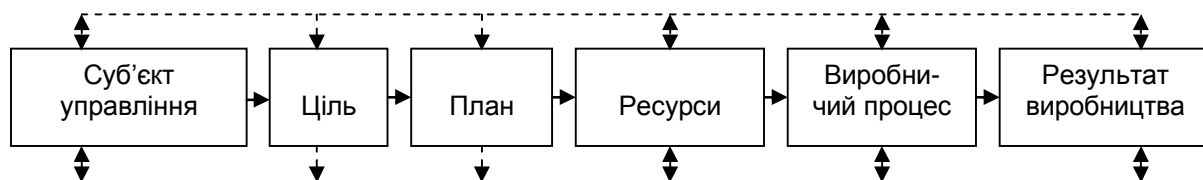
Вступ. Процеси розвитку світової економіки потребують особливої уваги до вчасного та якомога повного забезпечення агропідприємств необхідною інформацією щодо наявної ринкової кон'юнктури, змін у нормативно-правовій базі тощо. Для ефективної діяльності будь-якої організації або підприємства необхідна повна узгодженість як всередині організації (між працівниками всередині відділу, між керівником та підлеглим, між керівниками різних структурних підрозділів), так з її зовнішнім оточенням (з постачальниками, посередниками, споживачами). Ця узгодженість забезпечується шляхом отримання необхідної, достовірної та якісної інформації.

Аналіз останніх досліджень. Основні аспекти використання інформації знайшли відображення у наукових працях вітчизняних вчених: А.Н. Берези, І.С. Вовчак, С.В. Глушко, Й.С. Завадського, В.Ф. Ситника, Ф.І. Хміля та інших. Проте недостатньо висвітленими залишаються деякі складові інформаційних потоків, що пов'язані з постійною зміною носіїв інформації та засобів і методів її фіксації.

Метою статті є обґрунтування особливостей руху економічної інформації, а також ролі окремих видів економічної інформації в сільськогосподарських підприємствах та їх використання працівниками апарату управління.

Результати досліджень. Виробнича діяльність в сільському господарстві супроводжується безперервним рухом матеріальних та інформаційних потоків, при цьому матеріальні потоки пов'язані з фізичною дією працівника підприємства, а от інформаційні - є предметом і продуктом інтелектуальної діяльності [1, с. 34]. Виготовлення будь-якого предмету чи то продукту розпочинається з постановки цілі. Ціль може поставити перед собою сам товаровиробник, або ж отримати її від вищого керівництва. Перед тим як приступити до реалізації поставленої цілі, товаровиробник повинен спланувати свої дії, тобто виготовити предмет (продукт) в ідеальній формі. Якщо термін виготовлення предмету (продукту) нетривалий – декілька годин, днів, тижнів – то план його реалізації тримається в голові, при більш тривалому робочому періоді розробляється план, в якому детально відображаються кількісні і якісні характеристики виготовляемого предмету (продукту), необхідні ресурси для його виготовлення, визначається послідовність і термін дії робочих операцій, призначаються виконавці. В процесі виготовлення предмету (продукту) ведеться облік затрачених ресурсів і виготовлених предметів, продуктів, а в кінці – підводяться підсумки виконаної роботи і ставляться нові цілі.

ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТОКИ

МАТЕРІАЛЬНІ ПОТОКИ

Рис. 1. Принципова схема руху матеріальних та інформаційних потоків в сільськогосподарському підприємстві

Потоки інформації в системі управління, як правило, є більш складними і розгалуженими, ніж матеріальні потоки, пов'язані з безпосереднім виробничим процесом [2, с. 285]. Таким чином, матеріальні і інформаційні потоки невіддільні одне від одного, вони завжди присутні в процесі виготовлення предмету чи продукту (рис. 1). Спочатку інформаційні потоки задають рух і характеристики матеріальних потоків (планова інформація), потім в процесі виготовлення предмету (продукту) вони рухаються паралельно (інформація про хід виробництва), і кінцеві матеріальні потоки визначають обсяги і зміст інформаційних потоків (звітна інформація). Для ефективного управління сільськогосподарським виробництвом необхідно мати великий обсяг різноманітної оперативної та об'єктивної інформації про стан сільськогосподарських угідь, структуру посівних площ, про потребу, наявність і стан виробничих ресурсів, про досягнутий рівень врожайності і продуктивності тварин [3, с. 44]. Необхідно також зважати на зміни клімату планетарного масштабу, зокрема глобального потепління, при якому актуальним стало корегування технологічних карт вирощування сільгоспкультур та виникла необхідність перегляду існуючого агрокліматичного районування сільськогосподарських територій.

За допомогою інформації координується діяльність суб'єктів управління, здійснюється вплив на формування управлінських рішень, а також контроль за їх виконанням [4, с. 117]. Тому в наших дослідженнях дуже важливо визначити функціональне призначення того чи іншого виду інформації в сільськогосподарських підприємствах, а саме економічної інформації, яку ще називають різновидом статистичної інформації. В загальній статистиці, яка ведеться на державному рівні управління народним господарством України, велику питому вагу займають показники економічної діяльності різних господарюючих суб'єктів, підприємств різних форм

* Науковий керівник – В.Г. Курносенко, кандидат економічних наук, доцент

власності, продуктивність праці робітників та темпи їх зростання, темпи зростання або зниження цін на товари, послуги тощо [2, с. 293]. Склад та структура економічної інформації зумовили її призначення в управлінні господарською діяльністю. Аналіз функцій, які виконує економічна інформація, здійснено на прикладі сільськогосподарського виробничого кооперативу "Росія" Кілійського району Одеської області. Всю інформацію, яку використовують працівники апарату управління СВК "Росія", можна поділити на планову, облікову, аналітичну, нормативну і директивну. Дані, наведені в таблиці 1 засвідчують, що значну частину займає облікова інформація, майже 88 % від загальної кількості, до якої входить бухгалтерська, статистична і оперативна інформація.

Таблиця 1. Структура економічної інформації в СВК "Росія" Кілійського району Одеської області

Види економічної інформації	Загальний обсяг показників, одиниць	Відсоткове співвідношення, %
Нормативно – довідкова	25251	2,1
Аналітична	39680	3,3
Планова	73348	6,1
Облікова	1054533	87,7
Директивна	9619	0,8
Всього	1202432	100,0

Бухгалтерська інформація - це точні дані, які використовуються при аналізі та контролі результатів виконання плану. Її отримують при обробці великої кількості арифметичних даних.

Статистична інформація характеризує кількісне уявлення економічного явища діяльності підприємства. Цей вид отримують при здійсненні спостережень, дослідів, або групування найбільш вагомих ознак із загальної кількості явищ. Значно менші обсяги займає планова інформація, але її роль і значення в управлінні досить суттєві. Планова інформація задає рух матеріальних потоків і від її повноти і якості в великій мірі залежать результати виробництва. При подальшій деталізації планова інформація поділяється на оперативну, точну, перспективну та прогнозну. В основу такого поділу покладено фактор часу.

Економічна інформація, яка характеризує стан об'єкта на даний момент, називається оперативною інформацією. Також оперативною інформацією вважають дані, дія яких обмежується складанням планів на короткий термін часу, від дня до місяця. Поточна інформація вміщує у собі відомості на квартал, рік. Вона узагальнює результати господарської діяльності підприємства і його підрозділів за звітні періоди та використовується для контролю виконання планів, дослідження факторів, що негативно впливають на результати господарської діяльності сільськогосподарського підприємства та його підрозділів. До п'яти років планується перспективна економічна інформація. На більш віддалений проміжок часу розробляється план з використанням прогнозної інформації. Незначну частку, 0,8 %, займає директивна інформація, що надходить від вищих органів управління поза межами підприємства. Підґрунтям директивної або управлінської інформації є аналітична інформація, дані якої містять і планову, і облікову інформацію в опрацьованому вигляді. Вона є результатом порівняння досягнутого рівня виробництва з плановими прогнозними величинами. Нормативно-довідкова інформація вміщує у собі майже усі види економічної інформації, діє як допоміжний важіль в зборі, опрацюванні, перетворенні та передачі великих обсягів інформації. Нормативно – довідкова інформація зберігається на окремих масивах і багатократно використовується при прийнятті управлінських рішень.

Аналіз потоків інформації дає змогу прослідкувати за управлінням інформаційними потоками (рис. 2), що візуально демонструє рух інформації та кінцевий результат її значимості.

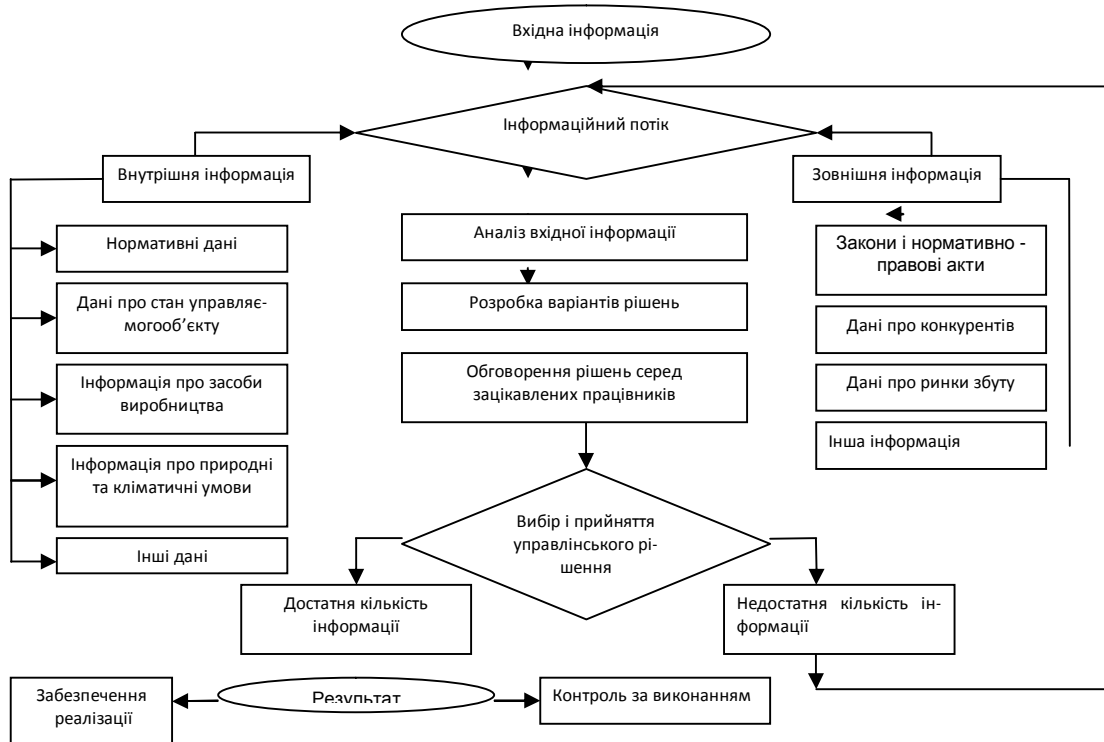

Рис. 2 Оперативне управління інформаційними потоками в сільськогосподарських підприємствах

Отже, ми бачимо взаємодію вхідної і вихідної інформації. На вході інформація розподіляється на два основних потоки. Внутрішній потік включає інформацію, яка містить в собі дані про стан управлінського об'єкту (обліково-звітну інформацію), інформацію про засоби виробництва (основні засоби, запаси, готова продукція, незавершене виробництво), нормативні дані (обов'язки сторін, тарифні сітки, технічні характеристики, трудові нормативи та інше) та інші дані. Зовнішній потік складається з законів і нормативно правових актів (різні положення, законодавчі акти про стан об'єкта, внесення змін до нормативів і таке інше) інформація про конкурентів (асортимент продукції, технології вирощування того чи іншого виду продукції або більш ефективного раціону годівлі). Також до зовнішнього потоку відноситься інформація про ринки збуту (продаж продукції на вітчизняних ринках, або ж експорт продукції для подальшої переробки іншими) та інша інформація.

У процесі вивчення інформаційних потоків описують інформаційні характеристики аналітичних завдань, відділів і служб підприємств, визначають кількість завдань, розв'язання яких пов'язано з використанням різних типів обчислювальної техніки, яка значно зменшує кількість часу на її обробку та перетворення інформації, та допоможе виокремити основні аспекти досягнутого рівня виробничо-господарської діяльності як системи стеження і перевірки достатньої для прийняття управлінського рішення.

Якщо є всі підстави для цього, то рішення приймається і робиться все можливе для реалізації цієї дії, наказу, розпорядження, яке спрямоване на отримання певного ефекту.

Якщо ж інформації недостатньо для виконання або здійснення управлінських дій, тоді цикл повторюється з використанням зворотних зв'язків для знаходження найбільш вдалого корегуючого варіанту.

Дослідивши деякі аспекти управління сільськогосподарським підприємством, визначили, що більшість інформації не фіксується ні документально, ні в електронному варіанті. Інформація і рішення, що приймаються на її основі, рухаються в реальному масштабі часу, що характерно при оперативному управлінні.

Висновки. З метою своєчасного виявлення недоліків в інформаційній системі сільськогосподарських підприємств необхідно систематично проводити аналіз стану всіх виробничих процесів, враховуючи особливості руху інформаційних потоків, кількість та якість інформації, якою оперують керівники апарату управління. Миттєве реагування на ситуацію яка склалася, максимально скорочує відрізок часу між виникненням проблемної ситуації і реакцію працівника на її вирішення та потребує побудови ефективної інформаційної системи з використанням сучасних засобів збору, опрацювання і передачі інформації. Порушені питання обумовлюють необхідність подальших досліджень, основний напрям яких буде пов'язаний з обґрунтуванням побудови ефективної системи інформаційного забезпечення управління в аграрних підприємствах.

Література

1. Глушко С.В. Управлінські інформаційні системи: [навч. посіб.] / С.В. Глушко, А.В. Шайкан. – Львів: Магнолія-Плюс, 2006. – 320 с.

2. Губа М.А. Залежність управлінських процесів від якості інформаційних потоків / М.А. Губа, В.П. Волков // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 3. – С. 34-36.

3. Белов А. Стратегия принятия управленческих решений с использованием информационных систем / А. Белов, А. Харламов, А. Басько // Економіка та держава. – 2006. – № 10. – С. 44 -46

4. Брояка А.А. Аналіз стану інформаційно - консультативної діяльності в сільському господарстві України / А.А. Брояка // Економіка АПК. – К.: 2010. - № 5.- С.148 -152.

Курносенко В.Г., Овсянникова Н.Н. Практические аспекты использования экономической информации в сельскохозяйственных предприятиях

Аннотация. Рассматривается роль экономической информации и особенности использования ее работниками аппарата управления. Обоснованы особенности движения экономической информации в аграрных предприятиях.

Ключевые слова: информация, экономическая информация, информационные потоки, виды информации.

Kurnosenko V.G., Ovsyannikova N.N. Practical aspects of economic information in agricultural enterprises

Summary. The role of economic information and features of its use by the management staff at the agricultural enterprises. The information flows at the agricultural enterprises.

Keywords: information, economic information, information flows, types of information.